

บทที่ 2

การกระทำความผิดอาญาโดยวาจาฐานหมิ่นประมาท

การอยู่ร่วมกันในสังคมจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ความเชื่อถือไว้วางใจ (Confidence) ชื่อเสียง เกียรติยศ คุณงามความดี เป็นความสำคัญขั้นพื้นฐานในการติดต่อซึ่งกันและกัน อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หากบุคคลใดถูกทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและขาดการยอมรับนับถือจากคนอื่นทั่วๆ ไปด้วยแล้ว ก็อาจส่งผลให้บุคคลนั้นไม่มีใครอยากจะคบหาสมาคม อันรวมไปถึงความเสื่อมเสียของวงศ์ตระกูลและการใช้ชีวิตในสังคมประจำวัน

รัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครอง รักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลในสังคมมิให้มีการประทุษร้ายกัน หรือมีการล่วงละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงดังกล่าว จึงได้บัญญัติกฎหมายคุ้มครองป้องกันในเรื่องชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลไว้ ทั้งในส่วนกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง ทางอาญาเป็นไปในลักษณะคุ้มครอง ป้องกัน และลงโทษ (Sanction) ผู้กระทำความผิด โดยกำหนดบทบัญญัติที่ว่าด้วยการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยในความเสียหายหรือการแก้ไขชื่อเสียงให้กลับคืนมาโดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด

การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 มีว่า "ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" กำหนดลักษณะการกระทำ ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจแสดงออกได้หลายวิธี ได้แก่ ทางวาจา หรือการพูด การใช้กริยาบู้ไป การขีดเขียนหรือพิมพ์ข้อความ การใช้รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะพบว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทจะเกิดได้โดยทางวาจาหรือการพูดได้มากกว่าและง่ายกว่าวิธีอื่น

2.1 การกระทำผิดอาญาโดยวาจา

โดยปกติการกระทำผิดอาญาเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืน หรือละเมิดต่อบทบัญญัติของรัฐในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งการกระทำผิดนี้ผู้กระทำควรจะได้รับ การลงโทษ ความชอบธรรมในการลงโทษอยู่ที่ว่าผู้กระทำรู้ว่าเป็นความประสงค์ของสังคมที่ต้องการดำเนินเขา เนื่องจากการกระทำของเขามีคุณลักษณะหนึ่งของความผิดอาญา คือ ความชั่ว¹ อันเป็นเรื่องของการรู้ผิดรู้ชอบอยู่ด้วย การกระทำผิดทางอาญานี้โดยนัยของกฎหมายมีทั้งการกระทำที่ปรากฏโดย การเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป การพูดหมิ่นประมาท เป็นต้น และยังรวมถึงการงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลร้ายก็เป็นความผิดได้² เช่น หน้าที่คุ้มครองดูแลบุตรของบิดามารดา ซึ่งการกระทำลักษณะนี้จะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้กระทำ

การกระทำซึ่งเป็นการแสดงออกและกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดรูปแบบหนึ่ง คือ การกล่าวคำพูดหรือกล่าววาจา การพูดเป็นการสื่อสารที่มนุษย์ใช้เพื่อแสดงออกถึงอารมณ์ ความนึกคิด และความต้องการ การพูดที่ดีย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีจากผู้ฟัง หากการพูดเป็นการใช้ถ้อยคำทำร้ายจิตใจผู้ฟัง เป็นการใส่ความผู้อื่น หรือเป็นการยุยงให้ผู้อื่นกระทำความผิด หรือมีลักษณะเป็นการขู่เข็ญ บังคับ เพื่อให้ได้ทรัพย์สินได้ประโยชน์ หรือแม้กระทั่งเป็นการเปิดเผยความลับของผู้อื่นหรือประเทศชาติแล้ว ลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับไม่ได้ รัฐจึงต้องกำหนดบทบัญญัติกฎหมายขึ้นคุ้มครองไม่ให้มีการกระทำความผิดโดยวาจาไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

ลักษณะของการกระทำความผิดโดยวาจา ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ได้แก่

- การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท ในมาตรา 112
- การกระทำความผิดฐานเป็นกบฏ ในมาตรา 113
- การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น ราชาธิบดี ราชนี ราชสวามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ในมาตรา 133

¹ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, หน้า 8-10.

² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 1. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2536), หน้า 68.

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

หนึ่ง คำที่ว่ามึงเป็นชู้ก่อนมึงเป็นขี้กูก่อนก็ดี พิจารณาเป็นสัจว่ามันแกลังคำทำงานให้ได้อย่างอดสู ดังนั้น เป็นสบประมาทให้ใหม่กึ่งคำ ถ้าจริงดูมันคำไซร์ให้ใหม่กึ่งนั้นลงมาเล่า ถ้าคำสิ่งอื่นเปรียบเทียบท่าน พิจารณาเป็นสัจ ท่านว่ามันคำหยาบประมาท มันคำหมาประเทียบ ให้ใหม่โดยเบียดคำตัวเอาแต่กึ่งหนึ่ง ฯลฯ”

ข้อพิจารณาจะสังเกตเห็นได้ว่าการบัญญัติกฎหมายในสมัยก่อนแตกต่างกับในปัจจุบันโดยกฎหมายสมัยก่อนจะเป็นการบรรยายข้อเท็จจริงไว้ในตัวบทจนทำให้ลักษณะการกระทำถูกกำหนดไว้โดยความหมายอย่างจำกัด แต่ในปัจจุบันกฎหมายสมัยใหม่จะบัญญัติให้เนื้อหา มีความครอบคลุมได้กว้างกว่า โดยให้ผู้ใช้ปรับข้อเท็จจริงเข้ากับองค์ประกอบตามหลักกฎหมายในตัวบท ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้มีกฎหมายในเรื่องหมิ่นประมาทมานานแล้ว แต่บทบัญญัติเหล่านี้ยังมีความไม่ชัดเจนในแง่ว่ากรณีไหนเป็นเรื่องทางอาญากรณีไหนเป็นเรื่องทางแพ่ง นั่นคือความรับผิดชอบทางแพ่งกับความรับผิดชอบทางอาญาจะปะปนกันอยู่ ซึ่งพิเคราะห์ได้จาก มาตรา 37 ในพระไอยการลักษณะวิวาทที่ว่า ถ้าข้อความหมิ่นประมาทเป็นความจริงจะไม่มีโทษแก่ผู้กล่าวเลย เป็นความแตกต่างกับหลักการหมิ่นประมาทของกฎหมายอาญาในปัจจุบัน แต่มีความคล้ายกับหลักหมิ่นประมาททางแพ่ง โดยผู้เขียนจะได้กล่าวถึงต่อไป

2.2.2 พระราชกำหนดลักษณะหมิ่นประมาทด้วยการพูดหรือเขียนถ้อยคำเท็จออกโฆษณาการ ร.ศ. 118 อันเป็นพระราชกำหนดที่ตราขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยเหตุที่ประเทศมีการพัฒนาขึ้นเริ่มมีการพิมพ์หนังสือขึ้น กฎหมายฉบับนี้ ในมาตรา 6 กล่าวถึงเรื่องหมิ่นประมาทว่า “ถ้าผู้ใดโฆษณาด้วยวาจาหรือเครื่องหมายที่เขียนหรือตีพิมพ์ซึ่งข้อความที่มุ่งหมายจะหมิ่นประมาทผู้อื่นจนเขาต้องเสียชื่อเสียงเกียรติคุณความดีไป ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด โดยข้อความที่โฆษณานั้นจะมีมูลความจริงหรือไม่ก็ตาม” ข้อสังเกตของพระราชกำหนดนี้มี 2 ประการ

ประการแรก ในเรื่องของการกำหนดโทษปรับผู้กระทำความผิด โดยเงินซึ่งถือเป็นค่าปรับที่ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายให้ราชการ เรียกว่า เงินพินัยหลวง มีลักษณะคล้ายโทษปรับทางอาญาในปัจจุบัน กับค่าปรับใหม่ที่ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายให้แก่ผู้ถูกหมิ่นประมาทเป็นค่าทำขวัญคล้ายกับการชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งอีกส่วนหนึ่ง

ประการที่สอง การหมิ่นประมาทตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกำหนดฉบับนี้ คล้ายกับหลักของการหมิ่นประมาททางอาญาในกฎหมายปัจจุบัน คือ ข้อความที่เป็นการ

หมิ่นประมาทจะเป็นข้อความจริงหรือความเท็จก็ถือเป็นความผิด⁴ หากทำให้ผู้ถูกหมิ่นประมาทถูกดูถูกเกลียดชังและเสื่อมเสียชื่อเสียงได้

2.2.3 ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยหลักใหญ่ในเรื่องการหมิ่นประมาท บัญญัติอยู่ในมาตรา 282 ว่า “ผู้ใดใส่ความเอาผู้อื่น ซึ่งอาจจะให้เขาเสียชื่อเสียง หรืออาจจะให้คนทั้งหลายดูหมิ่นเกลียดชังเขา นั้น ถ้ามันกล่าวต่อหน้าคนแต่สองคนขึ้นไปก็ดี หรือกล่าวแก่บุคคลนับแต่สองคนขึ้นไปก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานหมิ่นประมาทเขา ฯลฯ” และในความผิดลหุโทษ มาตรา 339 ว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาทเขาซึ่งหน้า ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษ ฯลฯ” ข้อสังเกตว่าถ้อยคำที่ใช้ในตัวอย่างใช้คำว่า “หมิ่นประมาท” เหมือนกันหมด แต่หลักเกณฑ์และความมุ่งหมายของกฎหมายแล้วปรากฏว่ามีได้มีความหมายเหมือนกันหมด ขึ้นอยู่กับขอบเขตของแต่ละความผิดนั้น ๆ

1. การหมิ่นประมาทอันเป็นการใส่ความ ได้แก่ มาตรา 282 อันมีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า “defamation” หมายถึงการใส่ความ ข้อความที่กล่าวนั้นจะเป็นความจริงหรือเท็จ และคำพูดที่กล่าวนั้นจะสุภาพหรือไม่สำคัญ เพราะหากคำพูดนั้นอาจทำให้เขาเสื่อมเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นก็ถือเป็นความผิดได้

2. การหมิ่นประมาทอันเป็นการดูหมิ่น ได้แก่ การกล่าวคำหยาบ หรือการแสดงกริยาดูหมิ่นเขา แต่ไม่ถึงกับทำให้ถูกเกลียดชังเสียชื่อเสียง ซึ่งส่วนมากจะเป็นการกล่าวคำหยาบหรือคำด่า นักกฎหมายบางท่านเรียกว่า สบประมาท ตามที่เคยใช้ในกฎหมายเก่า⁵ ในภาษาอังกฤษจะตรงกันคำว่า “insult” โดยในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะมีปรากฏอยู่ในเรื่องหมิ่นประมาทเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ มาตรา 116 หมิ่นประมาทศาลในเวลาพิจารณาคดี มาตรา 151 หมิ่นประมาทต่อศาสนา มาตรา 172 และหมิ่นประมาทซึ่งหน้า มาตรา 339 (2),(3)

2.2.4 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งเป็นกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้วางบทบัญญัติว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท หลักใหญ่ดัง

⁴ อนันต์ วิมลจิตต์, “ความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางอาญา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2495), หน้า 4-6.

⁵ หยุต แสงอุทัย, ความผิดที่กระทำทางวาจา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (พระนคร : สำนักพิมพ์สันติสุข, 2496), หน้า 91.

ปรากฏในมาตรา 326-328 ทั้งนี้ในประมวลกฎหมายอาญายังคงยึดหลักการวินิจฉัยตามกฎหมายลักษณะอาญาอยู่ แต่ได้แก้ไขถ้อยคำในฉบับทให้มีความชัดเจนและแตกต่างกันเพื่อจะได้นำไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงในการกระทำผิดอย่างถูกต้อง ได้แก่ หมิ่นประมาทเจ้าพนักงาน หมิ่นประมาทศาลในการพิจารณา และหมิ่นประมาทซึ่งหน้า ใช้คำว่า “ดูหมิ่น”⁶ หมิ่นประมาทศาสนาใช้คำว่า “เหยียดหยาม”⁷ คงมีเฉพาะการใส่ความให้ผู้อื่นเสียหายต่อชื่อเสียง ที่ยังคงใช้คำว่า “หมิ่นประมาท”

ตามที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทของไทยได้มีการพัฒนาแก้ไขมาตลอดจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้มีความสมบูรณ์ในการปรับใช้อันจะทำให้การบังคับใช้มีผลตรงตามความมุ่งหมายของกฎหมาย อย่างไรก็ตามการคุ้มครองป้องกันรักษาชื่อเสียงของบุคคลนั้นมิใช่จะปรากฏอยู่เฉพาะในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ในทางกฎหมายแพ่งมีบทบัญญัติที่คุ้มครองเรื่องชื่อเสียงเช่นกัน โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด มาตรา 423 ว่า “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้รู้ ...”

2.3 ความหมายของการหมิ่นประมาทตามมาตรา 326

การหมิ่นประมาท หมายความว่า การกล่าววาจาประทุษร้ายทำลายชื่อเสียงของบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหาย ถูกคนทั้งหลายดูหมิ่น ดูถูก เกลียดชัง ขาดความนับถือ แม้ถ้อยคำที่กล่าวนั้นจะเป็นถ้อยคำสุภาพหรือเป็นความจริงก็ตาม⁸ หากจะเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะอาญาแล้ว จะเห็นว่าถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญานั้นแตกต่างกัน กล่าวคือ ตามกฎหมายลักษณะอาญา การกระทำ ความผิดฐานหมิ่นประมาทถูกบัญญัติไว้หลายกรณี เช่น กระทำต่อธงหรือเครื่องหมาย แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานหมิ่นประมาท บัญญัติไว้ใน มาตรา 326 เท่านั้น กรณีที่กระทำต่อธงหรือเครื่องหมาย กฎหมายเลี่ยงไปใช้ถ้อยคำอื่น เช่น เหยียดหยาม

⁶ ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 136,198,393.

⁷ ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206.

⁸ หยุต แสงอุทัย, ความผิดที่กระทำทางวาจา, หน้า95-98.

เป็นต้น ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาจึงได้บัญญัติคำให้สอดคล้องถูกต้องกับความหมายที่กฎหมายมุ่งจะกล่าวถึงในแต่ละลักษณะความผิด โดยยึดถือความหมายตามนัยเดิมโดยกำหนดลักษณะการกระทำไว้ ดังนี้

1. การใส่ความ
2. การเย้ยหยันหรือเหยียดหยาม
3. การสบประมาทหรือดูหมิ่นซึ่งหน้า

1. การใส่ความ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Defamation” คือ การกล่าวด้วยคำซึ่งประทุษร้ายต่อชื่อเสียงของบุคคลอื่น ซึ่งความหมายนี้ในประมวลกฎหมายอาญาระบบปัจจุบันยังคงใช้อยู่ในคำเดียวกันในมาตรา 326 ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ฯลฯ”

2. การเย้ยหยัน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Deride” คือการกระทำอย่างเหยียดหยามดูหมิ่น ซึ่งในกฎหมายลักษณะอาญาปรากฏอยู่ในมาตรา 115 ว่า “ผู้ใด ลด ล้ม หรือทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่องหมายสำหรับประเทศที่มีพระราชไมตรีและมันกระทำการนั้นโดยเปิดเผย เพื่อจะแสดงความหมิ่นประมาทแก่ประเทศนั้นไซ้ ฯลฯ” แต่ในฉบับของประมวลกฎหมายอาญาได้เปลี่ยนมาใช้คำให้ตรงกับการกระทำที่เป็นในลักษณะเย้ยหยันหรือเหยียดหยามตามที่ปรากฏใน มาตรา 135 ว่า “ผู้ใดกระทำการใดๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอื่นใด อันมีความหมายถึงรัฐต่างประเทศซึ่งมีสัมพันธไมตรี เพื่อเหยียดหยามรัฐนั้น ต้องระวางโทษ ฯลฯ”

3. การสบประมาท ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Insult” คือ การพูดดูถูกผู้อื่นด้วยคำพูดที่ผู้ฟังหรือผู้ถูกดูถูกรู้สึกโกรธเคือง หรือการด่ากันอย่างชาวบ้านแบบดูถูกซึ่งหน้า ฉะนั้นการสบประมาทจึงต่างกับหมิ่นประมาทในแง่ที่ว่าหมิ่นประมาทเป็นเรื่องใส่ความซึ่งผู้ฟังเชื่อว่าเป็นจริงและอาจใช้ถ้อยคำสุภาพก็ได้ แต่สบประมาทนั้นถ้อยคำที่กล่าวไม่มีผู้ใดเชื่อว่าเป็นความจริง เช่น คำว่า ไอ้ลูกหมา การด่าเช่นนี้ไม่มีผู้ใดเชื่อว่าเป็นลูกสุนัขจริงๆ แต่ผู้ด่าประสงค์เพียงจะดูหมิ่นเขาเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี ถ้อยคำๆ เดียวกันอาจเป็นทั้งหมิ่นประมาท เพราะมีลักษณะการใส่ความ และยังเป็นสบประมาท เพราะมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นด้วย เช่น คำว่า ไอ้หัวขโมย ย่อมเป็นการใส่ความว่าเขาเป็นผู้ร้ายขอบขโมยของ และขณะเดียวกันก็เป็นการดูหมิ่นเขาไปด้วย ในประมวลกฎหมายอาญาได้แก้ไขคำให้มีนัยตรง

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

จำเลยไม่ได้ จึงคงเหลือแต่คำว่า “อ้ายหน้าด่าน” และถ้อยคำที่จำเลยดำโจทก์ว่าอ้ายหน้าด่าน
เช่นนี้ ดำโดยประสงค์ตั้งใจจะถูกโจทก์ว่าเป็นคนเสียหาย ย่อมเป็นผิดหมิ่นประมาทซึ่งหน้า
ตามมาตรา 339 (2) (ตรงกับความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าใน มาตรา 393 ของประมวล
กฎหมายอาญา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 413/2480 จำเลยยื่นคำต่อหน้าโจทก์ว่า “กรรมการอำเภอ
หมาๆ ผู้ตั้งมาไม่ดูไม่แล ตั้งคนหมาๆ มาเป็นกรรมการอำเภอ” ดังนี้ มีความผิดฐานหมิ่น
ประมาท ตามมาตรา 339 (2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10/2527 โจทก์เป็นพระภิกษุซึ่งเป็นบุคคลที่ประชาชนทั่วไป
ควรเคารพ การที่จำเลยกล่าวว่าโจทก์ว่าพระหน้าผี พระหน้าเปรต ไปฟ้องวานกุ กูไม่กลัว จึง
เป็นดูหมิ่นซึ่งหน้า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2102/2521 ถ่มน้ำลายแล้วดำ่ว่า “พวกอีตอกดำ” คำว่า
“อีตอก” เป็นคำหยาบซึ่งสามัญชนเข้าใจชัดเจนว่าผู้ถูกดำเป็นหญิงไม่ดี เป็นดูหมิ่นซึ่งหน้า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3800/2527 จำเลยดำโจทก์ต่อหน้าว่า ไอ้ห้า และพูดต่อไปว่า
กูให้มันนั่งอยู่ที่ไหนมันลุกมาทำไม ตามพจนานุกรมให้ความหมายคำว่า “ห้า” ว่าเป็นชื่อผี
พวกหนึ่ง ถือกันว่าทำให้เกิดโรคร้ายแรง เช่น โรคลงราก ดังนั้น เมื่อนำมาเป็นคำดำ
จึงเป็นเพียงใช้คำไม่สุภาพ ผรุสวาจาหรือคำอุทาน จำเลยจึงมีความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 445/2522 จำเลยดำผู้เสียหายต่อหน้าบุคคลอื่นๆ ว่า
“ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์ ไอ้ทองสุข โกงบ้านโกงเมือง” คำว่าไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์ เป็นการดูหมิ่น
เหยียดหยาม

ที่กล่าวมาแล้วเป็นการแสดงความหมายของการหมิ่นประมาทในทางอาญา ส่วน
การหมิ่นประมาททางแพ่งไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติมาตราใดให้ความหมายหรือคำนิยามไว้
คงมีแต่ มาตรา 423 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าว
แพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของ
บุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่น
ใด ฯลฯ”

ข้อความในมาตรา 423 นี้เป็นการละเมิดต่อชื่อเสียงเกียรติคุณผู้อื่นให้เกิดความเสียหายด้วยการพูดเองหรือรับฟังมาแล้วพูดต่อในเรื่องที่ไม่เป็นความจริง⁹ การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงนี้ มีความหมายทำนองเดียวกับการหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันอยู่ เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญาจำกัดความเสียหายเฉพาะเรื่องชื่อเสียง หรือการถูกดูหมิ่น เกลียดชัง แต่ในทางประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ครอบคลุมถึงความเสียหายในทางทำมาหาได้ และทางเจริญด้วย

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า การหมิ่นประมาทในกฎหมายไทย ตามความหมายทางอาญามีความหมายอย่างไร ส่วนการหมิ่นประมาทในกฎหมายต่างประเทศ ตามความหมายทางอาญาจะเป็นอย่างไรนั้น จากหนังสือสารานุกรมกฎหมายประเทศอังกฤษว่าด้วยระเบียบและคำพิพากษา (Encycopedia of the Law of England with Form and Precedants) ที่ให้ความหมายของ การหมิ่นประมาท (Defamation) ว่า “ถ้อยคำซึ่งประทุษร้ายต่อชื่อเสียงของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งกระทำให้ประชาชนเข้าใจตัวเขาไปในทางชั่วร้าย”

J.B. Eames และ W.B. Odgers นักกฎหมายชาวอังกฤษ ได้ให้ความหมายว่า “ถ้อยคำซึ่งกล่าวออกมาแล้วอาจก่อให้เกิดผลเป็นการประทุษร้ายต่อชื่อเสียงของบุคคลอื่น เรียกว่า หมิ่นประมาท” โดยนักกฎหมายทั้งสองท่านได้ขยายเพิ่มเติมอีกว่า การจะถือถ้อยคำอย่างใดเป็นหมิ่นประมาทหรือไม่นั้นไม่อาจวางหลักทั่วไปได้ เพราะถ้อยคำที่กล่าวบางคำเป็นการประทุษร้ายต่อชื่อเสียงของคนคนหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นการประทุษร้ายต่อชื่อเสียงของอีกคนหนึ่ง¹⁰ ก็ได้

ในทัศนะของจอห์น เบาเยอร์ (John Bouvier) นักกฎหมายอเมริกา อธิบายคำหมิ่นประมาท (Defamation) ว่า “เป็นถ้อยคำซึ่งกล่าวหรือเขียนถึงบุคคลเป็นการให้ร้ายต่อชื่อเสียงอันดีของเขา” และอธิบายต่อไปว่าการกระทำที่จะเป็นหมิ่นประมาททางอาญาได้จะต้องเป็นลักษณะการเขียน การพิมพ์ หรือการโฆษณา (Publication) ที่เป็นการประทุษร้าย

⁹ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด และจัดการงานนอกสั่ง (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด, 2535), หน้า 160.

¹⁰ J.B.Eames and W.B. Odgers, A Digest of the law of Libel and Slander, fifth edition, pp. 1-15.

ต่อชื่อเสียงของผู้อื่นอันอาจทำให้เขาถูกเกลียดชัง ถูกดูหมิ่น¹¹ กล่าวคือเรื่องหมิ่นประมาทในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา การกล่าวหรือการพูดที่เป็นการหมิ่นประมาทจะอยู่ในส่วนความรับผิดตามกฎหมายแพ่ง(Slander) แต่ถ้าได้เขียนหรือมีการโฆษณาก็เป็นหมิ่นประมาททางกฎหมายอาญา (Libel) การเขียนรวมหมายถึงการพิมพ์ รูปภาพ รูปปั้น หรือเครื่องหมาย กรณีการพูดจาหมิ่นประมาทนั้นเป็นการพูดเพื่อก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นกับความมั่นคงของรัฐ หรือพูดในลักษณะไร้ศีลธรรม (Breach of the peace) จึงถือเป็นการหมิ่นประมาททางอาญา ดังนั้นจะเห็นว่าการหมิ่นประมาททางแพ่งกับทางอาญาของประเทศทั้งสองซึ่งใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี(Common law) มีความแตกต่างกับของประเทศไทยที่ประมวลกฎหมายอาญาของไทยมีบทบัญญัติควบคุมการพูดอันเป็นการหมิ่นประมาทให้ผู้กระทำผิดต้องรับผิดทางอาญาด้วย

2.4 สิ่งที่ถูกกฎหมายมุ่งคุ้มครองในความผิดฐานหมิ่นประมาท

เมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ความรับผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ความรับผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 327 ดังนี้คือ

มาตรา 326 บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 327 บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 326 นั้น”

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าว เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ากฎหมายในความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น มุ่งคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคล กล่าวคือ ตามมาตรา 326 นั้น เป็นการใส่ความบุคคลอื่นต่อบุคคลที่สาม เพื่อให้บุคคลนั้นเสียชื่อเสียง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ส่วนมาตรา 327 นั้น เป็นการหมิ่นประมาทผู้ที่ตายไปแล้ว ซึ่งการหมิ่นประมาทนั้น อาจทำให้บุคคลที่ผู้ใกล้ชิดหรือเป็นญาติกับผู้ตาย เช่น บิดา มารดา สามีหรือ

¹¹ John Bouvier, A Concise Encyclopedia of the Law, vol.1, p.527.

ภรรยา หรือบุตรของผู้ตายที่ยังมีชีวิตอยู่ได้รับความอับอายถูกดูหมิ่นเกลียดชังเสียชื่อเสียง ดังนั้นกฎหมายจึงจำต้องให้ความคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียอันเนื่องมาจากการถูกหมิ่นประมาทนั้นด้วย

ชื่อเสียง หมายความว่า ค่าหรือราคาที่มนุษย์มีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในทางสังคมและศีลธรรม¹² ดังนั้น ชื่อเสียงจึงอยู่ในลักษณะที่บุคคลมีอยู่ในความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก การทำลายชื่อเสียงจึงเป็นการทำลายความสัมพันธ์ภายนอกดังกล่าว กล่าวคือ เป็นการทำให้บุคคลภายนอกมองบุคคลนั้นด้วยคุณค่าที่ต่ำลง ด้วยเหตุนี้ชื่อเสียงจึงมีความสำคัญหรือเป็นหลักอันสำคัญสำหรับความรับผิดชอบหมิ่นประมาท ลำพังแต่ความรู้สึก (Feeling) ของบุคคลที่ถูกหมิ่นประมาท รู้สึกเสียใจ น้อยใจ หรือคิดว่าตนเองถูกเพื่อนฝูงรังเกียจไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบหมิ่นประมาทได้ การพิจารณาความรับผิดชอบหมิ่นประมาทจึงต้องพิจารณาจากความสัมพันธ์ภายนอกว่าข้อความนั้นอาจทำให้ผู้ถูกหมิ่นประมาท ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง จากบุคคลอื่นหรือไม่ ฉะนั้น คำว่าเสียชื่อเสียงจึงหมายถึงการทำให้สังคมตีคุณค่าของบุคคลนั้นต่ำลงไป

ขอบเขตและความหมายของคำว่า ชื่อเสียง (Reputation) ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) แบ่งลักษณะของชื่อเสียงออกเป็น 3 ประการ คือ

ชื่อเสียงในรูปของทรัพย์สิน (Reputation of Property)

ชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศ (Reputation as Honor)

ชื่อเสียงในรูปของศักดิ์ศรี (Reputation as Dignity)

ซึ่งแต่ละรูปแบบล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นอย่างมาก¹³

ประการแรก ชื่อเสียงในรูปของทรัพย์สิน (Reputation of Property) เป็นเรื่องเกียรติคุณในชื่อเสียงของทรัพย์สิน ที่ไม่สามารถสัมผัสได้ เพราะชื่อเสียงเป็นผลมาจากการสร้างสมผลงานหรือความพยายามของบุคคลในการประกอบธุรกิจของแต่ละคนอย่างยาวนาน เป็นสัญลักษณ์แทนเครดิต (credit) และเป็นคุณลักษณะที่มีคุณค่า และสามารถตีคุณค่าให้

¹² หยุด แสงอุทัย, คำบรรยายกฎหมายอาญาสำหรับประชาชน(ทางวิทยุกระจายเสียง) (พระนคร : ประเสริฐอักษร, 2496), หน้า 438.

¹³ Robert C. Post, The Social Foundation of Defamation Law : Reputation and Constitution, Vol.74 No.3 California L . Rev.691,1986, p.693.

ออกเป็นรูปของตัวเงินได้ เพราะฉะนั้นการทำให้เสียชื่อเสียงต่อทรัพย์สินในลักษณะนี้ กฎหมายจึงควรให้ความคุ้มครอง

ประการที่สอง ชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศ (Reputation as Honor) ในขณะที่หลักเกณฑ์ของชื่อเสียงในรูปของทรัพย์สิน เกิดขึ้นมาจากการสร้างสมผลงานในทางธุรกิจ หลักเกณฑ์ของชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศ เกิดขึ้นมาจากการสร้างสมของบทบาทในสังคม หรือหน้าที่การงาน เป็นที่ยอมรับกันว่าเกียรติยศ ของแต่ละบุคคลในสังคมอาจจะไม่เท่ากัน ซึ่งเป็นเพราะเขาอยู่ในบทบาทของสังคมที่แตกต่างกัน ชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศนั้น มีความมั่นคงแน่นอนไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ และไม่อาจซื้อขายได้ แต่อาจถูกริดรอนได้ ถ้ามีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม คุณค่าของชื่อเสียงในรูปของเกียรติยศ จึงเป็นคุณค่าของชีวิตที่มีความหมาย ดังนั้น การทำลายเกียรติยศจึงเทียบเท่ากับการทำลายชีวิตเลยทีเดียว กฎหมายตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้วางหลักเกณฑ์คุ้มครองถึงการหมิ่นประมาทต่อเกียรติไว้

ประการที่สาม ชื่อเสียงในรูปของศักดิ์ศรี (Reputation as Dignity) ในประเทศอังกฤษ สมัย Renaissance คำว่า "ศักดิ์ศรี" (Dignity) มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า "เกียรติยศ" มาก แต่ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า "ศักดิ์ศรี" เป็นคุณค่าของมนุษย์ไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน ย่อมมีศักดิ์ศรีเท่ากัน ศักดิ์ศรีมิได้เกิดจากความสำเร็จของมนุษย์ และคุณค่าของศักดิ์ศรีก็ไม่อาจประเมินได้ แต่เมื่อใดก็ตามที่ศักดิ์ศรีของมนุษย์ถูกลดลง หรือย่ำยี เมื่อนั้นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ก็ลดลงตามไปด้วย ดังนั้น จึงไม่ใช่สิ่งแปลกประหลาดที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองถึงการกระทำหมิ่นประมาทต่อชื่อเสียงในรูปของศักดิ์ศรีไว้เช่นกัน

การที่กฎหมายจารีตประเพณี (Common law) ได้ให้ความสำคัญต่อชื่อเสียงในรูปของทรัพย์สิน เกียรติยศ และศักดิ์ศรีนี้ ย่อมเป็นการเน้นให้เห็นว่า ความผิดที่กระทำต่อชื่อเสียงเกียรติยศนั้น มีความร้ายแรง พอ ๆ กับความผิดที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย หรือชีวิตเลยทีเดียว

การทำให้เสียชื่อเสียง คือ การทำให้บุคคลมีคุณค่าต่ำลงในสายตาของบุคคลอื่น หรือเป็นการตัดบุคคลนั้นออกจากสังคม หรือทำให้บุคคลนั้นได้รับการดูถูก เกลียดชัง ถูกเยาะเย้ย หรือเสียชื่อเสียงในหน้าที่การงาน หรือการค้า¹⁴

¹⁴ Sir Robert Mc Ewen and Philip Lewis, Gatley on Libel and Slander, The Common Law Library No. 8 Seventh Ed., (London: Sweet & Maxwell Limited, 1974), p. 13.

2.5 ลักษณะของการหมิ่นประมาท

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องพิจารณาตามหลักของกฎหมาย หรือองค์ประกอบนั่นเองโดยหลักนี้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ที่ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยการที่น่าจะ ทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่น ประมาท”

ความผิดฐานหมิ่นประมาทจึงแยกองค์ประกอบความผิดได้ คือ

- (1) การใส่ความ
- (2) ผู้อื่น
- (3) ต่อบุคคลที่สาม
- (4) โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง
- (5) โดยเจตนา

องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานนี้คือ การใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดย ประการที่น่าจะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง

ผู้กระทำความผิดฐานนี้กฎหมายไม่จำกัดว่าจะเป็นใคร ¹⁵

การกระทำความผิดฐานนี้คือ การใส่ความ (Defamation)

การใส่ความ คือ การกล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลาย ซึ่งข้อเท็จจริงซึ่งกระทบถึง เกียรติของบุคคลให้ปรากฏต่อบุคคลอื่น ¹⁶ หรือการใส่ความ อาจจะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง เกี่ยวกับบุคคลอื่นถึงความไม่สุจริต หรือความไม่น่าเชื่อถือของเขา ซึ่งอาจจะเป็นการกล่าว แสดงความคิดเห็นตามความคิดเห็นของตนเองก็ได้ ¹⁷ พิจารณาจากตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา ต่อไปนี้

¹⁵ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 88.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 89.

¹⁷ ปริญญา จิตรการนทีกิจ, เรียนรู้กฎหมายให้ลึก ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่นซึ่งหน้า, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพ : นิติธรรม, 2538), หน้า 5.

คำพิพากษาฎีกาที่ 645/2503 โจทก์จำเลยสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลด้วยกัน จำเลยได้พิมพ์ ใบปลิวมีข้อความว่าโจทก์ทำการค้ากับร้านสหกรณ์ รับนมบูห์ไปขายแล้วไม่นำเงินมาชำระให้ร้านสหกรณ์ 20,383 บาท และจ่ายเช็คไม่มีเงินให้ 13,878.85 บาท จำเลยเข้ารับงานผู้จัดการภายหลังได้รู้เรื่องนี้ขึ้นฟ้องร้องดำเนินคดีเรียกเงินให้ร้านสหกรณ์สำเร็จ ขณะนี้โจทก์ยังคงผ่อนชำระให้ร้านสหกรณ์ตามคำสั่งศาลอยู่แล้วจำเลยโฆษณาแจกจ่ายใบปลิวเหล่านั้น แม้ความจริงโจทก์ได้ถูกร้านสหกรณ์ฟ้องเรียกเงินต่อศาลและยอมความกันก็ตาม ก็ถือว่าการกระทำของจำเลยมีเจตนาใส่ความหมิ่นประมาทโจทก์ ไม่ใช่เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ 2296/2514 จำเลยกล่าวต่อหน้าบุคคลอื่นว่า “นายกขกินเนื้อของนายเปี้ยววันละ 8 กิโล จึงอนุญาตให้ฆ่า ถ้าไม่กินเนื้อวันละ 8 กิโล เขาก็คงไม่อนุญาต” ซึ่งมีความหมายว่า นายกเทศมนตรีรับสินบนของนายเปี้ยว เป็นข้อความใส่ความนายกเทศมนตรีให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง จึงเป็นการหมิ่นประมาทใส่ความตามกฎหมาย มิใช่เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต

คำพิพากษาฎีกาที่ 621/2518 กล่าวว่า หญิงเป็นคนสำเพ็ง เป็นคนไม่ดี เป็นคนหัวฉวัด หกฉวัด แม้กล่าวด้วยความหึงหวง มิให้สามีคบหญิงนั้นก็เป็นการหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326

คำพิพากษาฎีกาที่ 2371/2522 ว่า “กระหรีที่ดิน” หมายถึง ผู้เสียหายในสำนักงานที่ดินคำประเวณี เป็นหมิ่นประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ 407/2523 หนังสือพิมพ์ลงข้อความว่า โจทก์จ่ายเช็คหนึ่งล้านบาทแก่ธนาคาร เช็คไม่มีเงิน ธนาคารแจ้งตำรวจจับโจทก์เป็นที่เข้าใจว่า โจทก์มีฐานะการเงินไม่ดีไม่น่าเชื่อถือ เป็นหมิ่นประมาทโจทก์

คำพิพากษาฎีกาที่ 1068/2537 หัวข้อข่าวที่ว่าแอมบาสเดอร์เปี้ยวค่าเฟอร์นิเจอร์เป็นถ้อยคำของหนังสือพิมพ์เอง ประชาชนผู้อ่านหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ย่อมเข้าใจได้ว่า โจทก์ทั้งสามไม่เชื่อตรงหรือโก่งซึ่งไม่ตรงกับความจริง เมื่อจำเลยลงข่าวแสดงความคิดเห็นเสียเอง จึงเป็นการใส่ความโจทก์ทั้งสามในประการที่น่าจะทำให้โจทก์ทั้งสามเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

การกล่าวข้อความตามที่ถูกถาม หากเป็นการใส่ความก็เป็นหมิ่นประมาทได้¹⁸
ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา ได้แก่

คำพิพากษากฎีกาที่ 79/2537 โจทก์ร่วมถูกร้องเรียนว่าชักยอกเอาเงินโครงการ
อาหารกลางวันและอื่นๆ ถูกตั้งกรรมการสอบสวนและได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการที่อื่น
จำเลยซึ่งรักษาราชการแทนโจทก์ร่วมได้แจ้งธนาคารระงับการจ่ายเงินเดือนให้โจทก์ร่วม
และได้พูดกับผู้ช่วยสมุหบัญชีธนาคารว่า “ชักยอกตามตัวไม่พบ” คำพูดดังกล่าวของจำเลย
ทำให้สมุหบัญชีของธนาคารเข้าใจว่า โจทก์ร่วมชักยอกเงินของทางราชการและหนีไป จึง
เป็นการใส่ความโจทก์ร่วม แม้จำเลยกล่าวออกไปโดยถูกถามแต่จำเลยย่อมสำนึกในการ
กระทำและเล็งเห็นผลของการกระทำจะทำให้โจทก์ร่วมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูก
เกลียดชัง การกล่าวข้อความของจำเลยจึงมิใช่การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต
แต่มีเจตนาใส่ความโจทก์ จำเลยจึงมีความผิดฐานหมิ่นประมาท

การกล่าวตัดพ้อด้วยความน้อยใจแม้จะเป็นการไม่สมควร เพราะเป็นการ
ขาดการระ ค้ำชู ถ้อยคำเปรียบเทียบกับไม่สุภาพ หรือเป็นเพียงคำพูดที่ไม่สมควรจะต้องกล่าว
ศาลฎีกาก็วินิจฉัยว่ายังไม่ถึงกับเป็นการหมิ่นประมาท¹⁹ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำพิพากษากฎีกาที่ 106/2503 กล่าวถ้อยคำว่านายแพทย์ผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลว่า “ผู้อำนวยการคนนี้ใครว่าดี เดียวนี้ดีแตกเสียแล้ว ไปติดต่อเรื่องคนไข้ก็มาใส่
โรงพยาบาลเป็นของรัฐบาลไม่ใช่ของผู้อำนวยการ ตึกบุญเลี่ยมเป็นของชาวเมืองเพชรสร้าง
บ้านที่ผู้อำนวยการอยู่ก็ต้องอาศัยเขาอยู่ เป็นหมอควรจะใจเย็น แต่นี้ใจร้อนยังกับไฟไซ้ไม่ได้ ถึง
เจ็บก็ไม่มารักษาที่นี่จะเอาเรื่องทุกอย่างไปลงสาส์นเพชร” จำเลยกล่าวถ้อยคำเหล่านี้ด้วย
ความน้อยใจ ไม่เป็นการสมควร เพราะเป็นการขาดการระ แต่ยังไม่ถึงกับเป็นการดูหมิ่นหรือ
หมิ่นประมาท

คำพิพากษากฎีกาที่ 1201/2505 จำเลยเป็นตำรวจไปจับแผ่นกระดาษจดหมาย
เลขสลากกินรอบที่ผู้ชาย ก่อนจับได้มีการยื้อแย่งกัน และจับได้บนบ้านโจทก์ จำเลยพูดกับ
โจทก์ว่า “เดี่ยวจับ เป็นอันธพาลทั้งพ่อทั้งลูก” ดั่งนี้ยังไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

¹⁹ คณิศ ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 89.

เพราะจำเลยมิได้กล่าวหาว่าโจทก์ทั้งสองเป็นบุคคลอันธพาล เป็นคำขู่เพื่อมิให้โจทก์ทั้งสองเข้ามาขัดขวางช่วยเหลือผู้กระทำผิดเท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1142/2516 การที่จำเลยพูดว่า “คู่อย่าเอาไม่ไปแหยซี่” ในขณะที่โจทก์กำลังโต้เถียงกับนายตุ้สามี่จำเลย แม้คำว่าซี่จะหมายถึงตัวโจทก์ แต่เป็นถ้อยคำเปรียบเทียบกับไม่สุภาพเท่านั้น จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ 3176/2516 การกล่าวถ้อยคำว่า “ขั้บรถีย่วน ขอจับกุมเอาใบขั้บซี่มา” เป็นเพียงคำพูดที่ไม่สมควรจะต้องกล่าวในเวลาจับกุมเท่านั้น ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่น

กรรมของการกระทำความผิดฐานนี้คือ ผู้ถูกใส่ความหรือโดยเจาะจงตัว ซึ่งต้องเป็นบุคคลธรรมดา ทั้งนี้อาจเป็นบุคคลคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ นิติบุคคลก็ได้²⁰ ซึ่งบุคคลที่ถูกหมิ่นประมาทต้องระบุได้แน่นอนว่าเป็นใคร แต่ไม่จำเป็นต้องระบุชื่อตรงๆ และการใส่ความหรือยืนยันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลที่รวมเป็นกลุ่ม ถ้าอาจเข้าใจได้ว่าเป็นการใส่ความทุกคนในกลุ่มนั้นก็เป็นการผิด แต่ถ้าเป็นการใส่ความเกี่ยวกับบุคคลบางคนในกลุ่ม โดยไม่ได้เจาะจงว่าเป็นใครโดยเฉพาะย่อมไม่ถือว่าเป็นการใส่ความเพราะไม่มีตัวผู้ถูกกระทำที่จะเป็นความผิดขึ้นได้²¹ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 785/2496 กรรมการคลังข้าวมีหลายคน แต่ที่เป็นข้าราชการมหาดไทยมีอยู่สองคน จำเลยเป็นโลหกิจจังหวัด เป็นกรรมการด้วย ได้บันทึกข้อความเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดว่า กรรมการพวกที่เป็นมหาดไทยเล่นสกปรก หมายความว่า ไม่สุจริต แม้ไม่ถูกระบุชื่อโดยชัดแจ้งก็เป็นหมิ่นประมาทข้าราชการมหาดไทยสองคนนี้ด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 448/2489 จำเลยเป็นตำรวจใช้ถ้อยคำว่า พระวัดนี้ดูหนังพระวัดนี้เลวมาก ดูหนังบ้าง บ้าหญิงบ้าง ฯลฯ เป็นการหมิ่นประมาทพระทั้งวัด พระวัดนั้นมีเพียง 6 รูป พระรูปหนึ่งรูปใดชอบที่จะร้องทุกข์ได้

²⁰ เรื่องเดียวกัน.

²¹ ปริญญา จิตการนทีกิจ, เรียนรัฐทางกฎหมายให้ลึก ความผิดฐานหมิ่นประมาทซึ่งหน้า, หน้า 8.

คำพิพากษาฎีกาที่ 1325/2498 การกล่าวถึงบุคคลผู้อื่นต้องจำกัดว่าเป็นใคร โดยเฉพาะการกล่าวถึงบุคคลรวม ๆ กันไป เช่นกล่าวว่า คนทั้งโลกล้วนเป็นคนที่สันดานชั่ว โกงกินกัน อย่างนี้ไม่เป็นการหมิ่นประมาท เพราะต้องเป็นการหมิ่นประมาทเจาะจงถึงใครรู้ได้แน่นอน ดังนั้นเพียงแต่กล่าวถึง การกระทำของแพทย์โดยไม่เจาะจงถึงแพทย์ผู้ใด หรือแพทย์ทุกคนในโรงพยาบาลนั้น แพทย์คนหนึ่งจะถือว่าตนเสียหายและร้องทุกข์ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1628/2500 ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ช่อง “ปรับทุกข์กับบรรณาธิการ” มีข้อความเป็นทำนองจดหมายจากราชฎารตำบลแห่งหนึ่งในท้องที่อำเภอซึ่งหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นตั้งสำนักงานอยู่ ว่ามีข่าวว่ากำนันซึ่งเป็นผู้ต้องหาให้สินบนปลัดอำเภอ และปลัดอำเภอผู้สอบสวนรับสินบนช่วยเหลือกัน แม้ไม่ระบุชื่อ แต่ผู้อ่านรู้ได้ว่าหมายถึงใคร ก็เป็นหมิ่นประมาทได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 295/2505 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานหมิ่นประมาท โดยกล่าวในฟ้องว่า จำเลยได้โฆษณาด้วยเครื่องกระจายเสียงต่อชุมชนมุขมน ซึ่งมาประชุมกันว่า “ทนายความเมืองร้อยเอ็ด คนไม่ได้ เป็นนกสองหัว เขี้ยบบเรื่อสองแคม เป็นมวยล้ม ว่า ความที่แรกดี ครั้นได้รับเงินแล้วก็ว่าเป็นอย่างอื่น” และได้กล่าวในฟ้องด้วยว่า ทนายความในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอยู่เพียง 10 คน และในขณะที่จำเลยกล่าว จำเลยได้เห็นโจทก์ซึ่งเป็นทนายความคนหนึ่ง ประกอบอาชีพว่าความอยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ดประชุมอยู่ด้วยกับยีนยันมาในฟ้อง ว่าการที่จำเลยกล่าวเช่นนั้น ก็โดยเจตนาหมิ่นประมาทใส่ความโจทก์ และบรรดาผู้ประกอบอาชีพทนายความในจังหวัดร้อยเอ็ดทุกคน ให้ได้รับความเสียหาย

สำหรับกรณีนี้ผู้อื่นคือ ผู้ที่ตายไปแล้ว ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 326 เพราะไม่มีสภาพเป็นบุคคล แต่อาจจะผิดตามมาตรา 327 ที่ว่า การใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง โดยเจตนา²²

การใส่ความต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลที่สาม หมายความว่า ต้องมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ถ้ากล่าวข้อความหมิ่นประมาทต่อผู้ถูกใส่ความตัวต่อตัว ไม่มีบุคคลที่สามเข้ามาให้เห็น ได้ยินได้ฟังด้วย ก็ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งบุคคลที่สามที่เข้ามาเกี่ยวข้อง จะต้องเป็นคนที่สามารถจะรู้จะเข้าใจความหมายในถ้อยคำที่ใส่ความนั้นได้ ถ้า

²² คณิศ ฅ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 92.

ไปใส่ความต่อหน้าคนบ้า คนหูหนวก เขียนหนังสือให้คนตาบอด หรือคนที่อ่านหนังสือไม่ออกดู หรือแม้ว่าบุคคลที่สามจะเป็นคนมีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ ไม่บ้า ไม่หูหนวกตาบอด ศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยเป็นชนชั้นปัญญาชน แต่การใส่ความนั้นกล่าวเป็นอรรถ จนไม่มีมนุษย์คนไหนที่จะเข้าใจความหมายได้ เป็นความเข้าใจของผู้ใส่ความคนเดียว จะถือว่าเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สามยังไม่ได้²³ ดังตัวอย่าง

คำพิพากษาฎีกาที่ 23/2474 ตัดสินตามกฎหมายลักษณะอาญาเดิม อันมีบทบัญญัติว่าต้องเป็นการกล่าวต่อหน้าคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป จึงจะมีความผิดฐานหมิ่นประมาท ข้อเท็จจริงมีดังนี้ จำเลยบอกสามีหญิงว่า ภรรยาเอาเงินทองไปให้ ก. ครั้นวันรุ่งขึ้นจำเลยบอกสามีต่อหน้าผู้มีชื่ออีกว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงได้เสียเนื้อเสียตัวและเอาเงินให้กัน แต่ผู้มีชื่อไม่เข้าใจว่าหมายถึงผู้ใด ต่อเมื่อจำเลยไปแล้วจึงถามสามีๆ เล่าว่าภรรยามีชู้ วินิจฉัยว่าไม่ผิด เพราะคำพูดของจำเลยนั้น สามีผู้เดียวเป็นผู้เข้าใจความหมาย ผู้มีชื่อหาได้เข้าใจไม่จึงต้องถือว่าจำเลยได้กล่าวต่อหน้าสามีแต่ผู้เดียว

แต่บุคคลในครอบครัว เช่น บิดา มารดา ไม่ใช่บุคคลที่สาม²⁴ โดยที่บุคคลที่สามจะเป็นหลายคนก็ได้หรือเพียงคนเดียวก็ได้ และการใส่ความไม่จำกัดว่าต้องทำด้วยคำพูด จะกระทำด้วยกริยาบุ้ยใบ้หรือเขียนหนังสือ เขียนภาพให้อ่าน ให้บุคคลที่สามเข้าใจความหมายได้ นอกจากนี้ การใส่ความต่อบุคคลที่สาม ไม่จำเป็นต้องเป็นการกล่าวต่อหน้ากัน อาจหันหลังพูดให้ฟัง พูดทางโทรศัพท์ ส่งเป็นโทรเลข หรือจดหมายก็ได้ แต่ความผิดสำเร็จจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่สามได้ทราบข้อความหมิ่นประมาทนั้น ๆ แล้ว²⁵ ทั้งนี้ไม่หมายความรวมถึงบุคคลที่สามที่ทราบข้อความนั้นโดยบังเอิญ หรือแอบไปทราบเอง โดยที่ผู้ใส่ความไม่ได้มีเจตนาให้ทราบ²⁶ ดังตัวอย่าง

คำพิพากษาฎีกาที่ 110/2516 จำเลยส่งจดหมายมีข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ทางไปรษณีย์ลงทะเบียจนถึงโจทก์โดยตรง ณ สำนักงานโจทก์ แสดงเจตนาของจำเลยว่าจะให้โจทก์เท่านั้นทราบข้อความในจดหมาย มิใช่เจตนาเป็นการใส่ความโจทก์ต่อบุคคลที่สาม

²³ สัมบุชัย สัจจวานิช, "หมิ่นประมาท-ดูหมิ่น", บทบัญญัติ 29 (2515) : 382.

²⁴ คณิศ ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 90.

²⁵ สัมบุชัย สัจจวานิช, "หมิ่นประมาท-ดูหมิ่น", บทบัญญัติ, หน้า 383.

²⁶ ปริญญา จิตรการนทีกิจ, เรียนรฎกกฎหมายให้ลึก ความผิดฐานหมิ่นประมาทดูหมิ่นซึ่งหน้า, หน้า 9.

แม้เสียมียของโจทก์ทราบข้อความจากจดหมายที่จำเลยส่งไปถึงตัวโจทก์นั้น ก็เป็นเรื่องนอกเหนือเจตนาของจำเลย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

นอกจากนี้หากเป็นการใส่ความโดยตรงต่อหน้าผู้เสียหาย โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ด้วยก็ ไม่เป็นหมิ่นประมาท แต่อาจเป็นความผิดฐานดูหมิ่น อย่างไรก็ตามการกล่าวต่อบุคคลที่สาม ไม่หมายความว่า บุคคลที่สามจะต้องอยู่คนเดียว ผู้เสียหายจะอยู่ด้วยก็ได้ ข้อสำคัญคือ ต้องมีบุคคลที่สามอย่างน้อยคนหนึ่งเป็นผู้ได้ยินได้เห็น หรือได้ทราบการใส่ความนี้²⁷ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่บุคคลที่สามไม่สนใจฟังการใส่ความ จึงไม่รู้ว่าผู้กระทำใส่ความเรื่องอะไรย่อมไม่ทำให้ผู้กระทำพ้นจากความผิด เพราะเป็นการใส่ความบุคคลที่สาม²⁸

การใส่ความนั้นต้องเป็นไปโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังนั้น หมายความว่าข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลายนั้นต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ถึงขนาดที่จะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังได้²⁹ ซึ่งถือว่าเป็นความเสียหายที่ผู้ถูกใส่ความได้รับ

ชื่อเสียง หมายความว่าถึงค่าหรือราคาที่มีมนุษย์มีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในทางศีลธรรม (คือในทางจิตใจ) หรือทางสังคม การทำให้เสียชื่อเสียงหมายความว่าทำให้ค่าหรือราคาที่มีอยู่หมดไป หรือลดน้อยถอยลง เช่น การกล่าวว่า ก.เป็นชู้กับเมียของผู้อื่น ย่อมทำให้ค่าหรือราคาของ ก.ที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ในศีลธรรม (คือในทางจิตใจ) และในทางสังคมลดน้อยถอยลงเพราะสังคมไม่นิยมการเป็นชู้กับเมียผู้อื่น

ส่วนเมื่อใดจึงจะถือว่าเป็นการกระทำโดยประการที่น่าจะทำให้ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังนั้น ต้องพิจารณาจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีความรู้สึกในศีลธรรมเป็นกลางๆ ไม่ใช่สูงเกินไปอย่างสมเด็จพระสังฆราช หรือว่าต่ำเกินไปอย่างนักโทษที่ต้องโทษมาแล้ว ทั้งนี้คือพิจารณาว่าการใส่ความนั้นจะส่งผลอันเป็นผลธรรมดาว่าน่าจะทำให้ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังหรือไม่ ฉะนั้นผู้กระทำจะอ้างว่าผู้ถูกใส่ความชื่อเสียงดีถึงจะใส่ความอย่างไร

²⁷ ปริญญา จิตรการนทิกิจ, เรียนรัฐกฎหมายให้ลึก ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่นซึ่งหน้า, หน้า 10.

²⁸ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 404.

²⁹ คณิศ ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 90.

ก็ไม่ทำให้เสียชื่อเสียงหรืออาจถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ ย่อมเป็นข้อแก้ตัวที่ฟังไม่ได้ เพราะอาจมีบางคนหลงเชื่อ และทำให้เสียชื่อเสียงหรืออาจถูกดูหมิ่นหรือเกลียดชังได้³⁰ นอกจากนี้ความรู้สึกนึกคิดอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสถานที่ เช่น ข้อความที่กล่าวในยุคหนึ่งหรือสถานที่หนึ่ง บุคคลทั่วไปฟังแล้วรู้สึกเกลียดชังผู้ถูกกล่าว แต่อีกยุคหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่งบุคคลทั่วไปอาจไม่รู้สึกเช่นนั้น³¹ เนื่องจากท้องที่หนึ่งอาจมีธรรมเนียมประเพณีแตกต่างไปจากวงสังคม หรือท้องที่อื่น

แต่ถ้าเพียงแต่ใส่ความว่าชั่วบทรณคดีจรรยาจร อาจจะไม่เป็นหมิ่นประมาทก็ได้ เพราะการทำผิดจรรยาจรเป็นเรื่องเล็กน้อยๆ ใครๆก็อาจทำผิดได้เสมอไม่ถึงกับทำให้เขาเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง³²

การที่บุคคลถูกใส่ความ ทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังนั้นเป็นความผิดต่อเกียรติ ซึ่งคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดต่อเกียรติ คือ เกียรติ

“เกียรติ” ประกอบอยู่ในคุณค่าที่ยอมรับนับถือ ที่มนุษย์มีอยู่เกี่ยวเนื่องกับความสมบูรณ์ทางจริยธรรมของเขา ทุกคนมีเกียรติโดยสมบูรณ์ตราบเท่าที่ยังไม่ถูกลบหลู่ การลบหลู่ทำให้คุณค่าที่ยอมรับนับถือลดน้อยถอยไป เหตุนี้เกียรติจึงอาจลดลงได้ แต่ไม่อาจขยายเพิ่มได้ เกียรตินี้เป็นส่วนหนึ่งหรือรูปการณ์อันหนึ่งของเกียรติภูมิของมนุษยชาติที่มนุษย์ทุกคนในสังคมมีอยู่เนื่องจากความเป็นมนุษย์

โดยที่เกียรติเป็นภาวะทางคุณค่า เกียรติจึงแตกต่างจากภาวะที่ปรากฏแก่ตา ซึ่งอาจจะดีหรือเลวก็ได้ และเกียรติซึ่งอาจจะสูงหรือต่ำได้³³ อันแตกต่างจากความรู้สึก

องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานนี้คือเจตนา(Intentionally) กล่าวคือ ผู้กระทำรู้ว่าข้อเท็จจริงนั้นเกี่ยวข้องกับผู้ถูกกระทำ เป็นข้อเท็จจริงที่น่าจะทำให้ผู้ถูกกระทำ

³⁰ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 404.

³¹ ปรีชญญา จิตรการณทิกิจ, เรียนรู้กฎหมายให้ลึก ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่นซึ่งหน้า, หน้า 11.

³² สัมพูชัย สัจจวานิช, “หมิ่นประมาท ดูหมิ่น”, บทบัญญัติ, หน้า 373 .

³³ คณิศ ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 86.

เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ และผู้กระทำการใส่ความผู้นั้นให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ก็คือเจตนาหมิ่นประมาทอันเป็นการกระทำโดยตั้งใจ และประสงค์ต่อผลและเล็งเห็นผลที่จะทำให้เขาเสียหายนั่นเอง ถ้าขาดเจตนาเช่นว่านี้ก็ไม่ใช่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่น ครูดูว่านักเรียนโง่ หรือเซ่อ หรือปัญญาทึบ โดยเจตนาจะสั่งสอนเด็กให้เด็กมีมานะยิ่งขึ้น ดังนั้นไม่เป็นหมิ่นประมาท³⁴ โดยที่มาตรา 59 ของประมวลกฎหมายอาญา เป็นบทบัญญัติในเรื่องความรับผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา และมาตรา 17 บัญญัติว่า “บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้นๆจะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” แสดงว่าบทบัญญัติในเรื่องเจตนา ตามมาตรา 59 อันเป็นบทบัญญัติในภาค 1 ต้องนำไปใช้กับบทบัญญัติในภาค 2 ที่เป็นภาคความผิดด้วย เว้นแต่ความผิดลหุโทษที่มาตรา 104 บัญญัติให้การกระทำผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาแม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด ฉะนั้นความผิดฐานหมิ่นประมาทซึ่งบัญญัติไว้ในภาค 2 นั้น จึงต้องนำเรื่องเจตนามาพิจารณาด้วย นอกจากนี้ในคำพิพากษาศาลฎีกายังแสดงให้เห็นว่า เจตนาเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาคดีหมิ่นประมาท ตัวอย่างได้แก่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 339/2482 ระหว่างโจทก์เป็นพระภิกษุอยู่มีคนมาบอกโจทก์ว่า จำเลยแอบดูโจทก์ร่วมสังวาสกับ ช. โจทก์จึงไปหาจำเลยเพื่อสอบถาม จำเลยพูดโต้ตอบต่อหน้าสองคนว่าเห็นจริง และเกิดโต้เถียงกันขึ้น จำเลยพูดซ้ำอีกว่า “มึงเอากันจริงแล้วยังจะพาลหาเรื่องอีก” ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคำกล่าวของจำเลยเป็นการยืนยันข้อความที่จำเลยจงใจว่าโจทก์ให้เสื่อมเสียชื่อเสียงยอมเป็นการเจตนา จำเลยจึงมีความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 627/2484 จำเลยเข้าเบิกความเป็นพยาน ตามคำเบิกความนั้น เมื่ออ่านรวมกันแล้วปรากฏชัดว่าไม่ใช่คำกล่าวนอกเรื่อง จำเลยมิได้จงใจหมิ่นประมาท ผู้เสียหาย จำเลยจงใจเบิกความให้ศาลทราบความจริง เพื่อจะให้คำเบิกความของผู้เสียหายซึ่งเป็นพยานโจทก์ในคดีเดียวกันนั้นเสื่อมคลายความเชื่อฟัง ก็เมื่อจำเลยไม่มีเจตนาประมาทผู้เสียหาย จำเลยก็ไม่ควรรับผิดทางอาญา

³⁴ สันตชัย สัจจวานิช, “หมิ่นประมาท ดูหมิ่น”, บทบัญญัติ, หน้า 383.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 174/2490 วินิจฉัยว่าเมื่อฟังว่าจำเลยไม่มีเจตนาใส่ความให้คนดูหมิ่นเกลียดชังแล้ว ปัญหาว่าข้อความนั้นจะเป็นข้อความหมิ่นประมาทหรือไม่ก็ไม่ต้องวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1734/2503 (ประชุมใหญ่) คนขวางก้อนอิฐถูกมารดาจำเลย จำเลยไม่เห็นคนขวาง ได้พูดต่อหน้าคนหลายคนว่า “ไม่มีใครนอกจากอ้ายแก้ว(โจทก์) อ้ายชาติหมา อ้ายฉิบหาย” ดังนี้ไม่เป็นคำหมิ่นประมาท เพราะพฤติการณ์ในคดีแสดงว่าเป็นแต่การคาดคะเน จำเลยไม่มีเจตนาใส่ความให้โจทก์เสียชื่อเสียงหรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 249/2510 (ประชุมใหญ่) การที่ถูกอ้างเป็นพยาน แม้จะโดยความจำเป็นต้องมาตามหมายศาล มิฉะนั้นมีความผิดก็ดี แต่พยานจะเบิกความผิดให้ใครๆ เสียหายตามชอบใจไม่ได้ เมื่อพยานถูกทนายซักถามว่าได้ปลุกปล้ำโจทก์หรือไม่ ซึ่งคำถามนี้ พยานรู้สึกอึดอัดไม่เต็มใจตอบ เพราะเกรงว่าคำตอบของพยานอาจทำให้พยานถูกฟ้องในคดีอาญาได้ แต่ศาลก็ได้สั่งให้พยานตอบ พยานจึงตอบไปว่าได้เสียกันอันเป็นการตอบตามประเด็นที่คู่ความซักถาม ซึ่งพยานตอบไปตามหน้าที่ของพยานโดยมิใช่เป็นการกระทำการนอกเหนือหน้าที่ของพยานแต่อย่างใด ทั้งพยานไม่มีเจตนาตอบคำถามนั้นไปเพื่อหมิ่นประมาทโจทก์ จึงไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2021/2517 จำเลยพูดกับบุคคลที่สามกล่าวว่าโจทก์ร่วมกับพวกลักเปิดของจำเลยไปแก๊งกิน โดยจำเลยไม่มีหลักฐานใดที่จะดำเนินคดีเอาความต่อโจทก์ร่วมกับพวกได้ คำพูดของจำเลยจึงไม่มีมูลความจริง แต่จำเลยกล่าวยืนยันประจานให้บุคคลอื่นหลงเชื่อเป็นความจริงว่าโจทก์ร่วมกับพวกลักเปิดของจำเลย ย่อมเป็นการใส่ความทำให้โจทก์ร่วมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น และเกลียดชังต่อความประพฤติดันเสื่อมเสียของโจทก์ร่วมได้ จึงเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1545/2531 เมื่อโจทก์จำเลยมาพบกันเพื่อจะรังวัดที่ดินที่อยู่ติดกัน โจทก์ก็ไม่ยอมเซ็นชื่อรับรองการรังวัด โจทก์จำเลยเกิดโต้เถียงทะเลาะกันด้วยความโกรธโจทก์ก็ห้ามจำเลยตัดต้นไม้รอบ และว่าถ้าขึ้นตัดจะเอาจำเลยเข้าตาราง จำเลยจึงตอบได้ออกมาว่าจำเลยก็ออกเช็คไม่มีเงิน จะต้องติดตารางในวันที่ 23 นี้ ดังนี้ ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวเป็นถ้อยคำตอบโต้หรือยอมนำโจทก์ เป็นเรื่องต่างคนต่างว่าซึ่งกันและกันในการทะเลาะโต้เถียงกัน จะถือเป็นถ้อยคำที่ว่าจำเลยเจตนาใส่ความอันเข้าลักษณะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทไม่ได้ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

2.6.2 หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบในความผิดฐานหมิ่นประมาท

ตามมาตรา 326 ในประมวลกฎหมายอาญา การกล่าวข้อความหมิ่นประมาทเขานั้นจะเป็นความจริงหรือไม่จริงก็ตาม หากข้อความที่กล่าวนั้นอาจทำให้เขาเสียหายต่อชื่อเสียงแล้วกฎหมายอาญาถือเป็นความผิด เพราะความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางอาญานั้นจำกัดเฉพาะการหมิ่นประมาทที่เป็นการเสียหายแก่ชื่อเสียง คือทำให้บุคคลอื่น เสื่อมเสียความนิยมนับถือ และไว้วางใจในตัวบุคคลที่ถูกหมิ่นประมาท เว้นแต่จะเข้าหลักในมาตรา 329 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดแสดงความคิดเห็น หรือข้อความใดโดยสุจริต

- (1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตน หรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม
- (2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติการตามหน้าที่
- (3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ
- (3) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

หรือ มาตรา 331 ซึ่งบัญญัติว่า “คู่ความ หรือทนายความของคู่ความ ซึ่งแสดงความคิดเห็น หรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาล เพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ผู้ที่กล่าวข้อความก็ไม่มีผิด” แต่ในทางกฎหมายแพ่ง การกล่าวข้อความที่หมิ่นประมาทเป็นความจริงแล้วกฎหมายไม่ถือว่าเป็นการละเมิด ส่วนจะเข้าหลักในเรื่องละเมิดตามมาตราอื่น เช่น มาตรา 421 หรือไม่ ต้องพิจารณาอีกส่วนหนึ่ง เหตุที่กฎหมายแพ่งไม่รับบังคับให้ ก็เพราะหลักทางแพ่งมุ่งจะชดเชยความเสียหายของผู้ถูกหมิ่นประมาทให้กลับคืนดี แต่เมื่อผู้ถูกหมิ่นประมาทนั้นเป็นผู้มีความเสื่อมเสียอยู่ในตัวแล้วก็ไม่น่าเกิดความเสียหายอะไรเพิ่มเติม เนื่องจากในทางแพ่งนั้น กฎหมายคุ้มครองตลอดไปถึงเรื่องที่เป็นการเสียหายแก่เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้และทางเจริญโดยประการอื่นของบุคคลด้วย การเสียหายแก่ทางทำมาหาได้และทางเจริญนี้ เรียกว่า “หมิ่นประมาททรัพย์สิน” แต่มิใช่ว่า ทรัพย์สินสูญหายไป เพียงแต่เป็นเรื่องที่บุคคลต้องขาดประโยชน์จากการจัดการทรัพย์สิน ซึ่งคิดเป็นเงินได้

2.7 สภาพบังคับสำหรับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท

การหมิ่นประมาทในทางอาญา หากมีการกระทำความผิดขึ้น ผู้กระทำผิดย่อมได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติหากพิจารณาเป็นจริงว่าผู้กระทำผิดจริง ศาลก็จะตัดสินลงโทษให้จำคุก หรือปรับ หรืออาจทั้งจำทั้งปรับ นั่นคือผู้กระทำผิดได้รับโทษสำเร็จ ไม่มีทางหลีกเลี่ยงจากการบังคับของกฎหมาย (Sanction) ไปได้ ในทางแพ่งนั้น แม้ผู้กระทำผิดจะถูกศาลตัดสินว่าได้กระทำละเมิดด้วยการหมิ่นประมาทผู้เสียหายจริง และบังคับให้ผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าสินไหมแก่ผู้เสียหาย แต่ถ้าผู้กระทำละเมิดยากจน ก็เป็นเรื่องยากที่จะบังคับให้เขาชดเชยค่าเสียหายนี้ได้ การบังคับทางแพ่งจึงมีผลสำเร็จได้ยากกว่าการบังคับทางอาญา

ชื่อเสียงเกียรติคุณความดีของบุคคลนั้น มิใช่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวบุคคลเท่านั้น ผู้ที่คบหาสมาคมกับเขาก็ย่อมจะพลอยได้รับผลอันนั้นไปกับเขาด้วย รวมไปถึงครอบครัว ก็จะเป็นที่สนใจและได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลอื่นด้วย บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีชื่อเสียงที่ดี โดยได้รับความคุ้มครองและรักษาไว้มิให้เกิดการเสียหาย ทุกคนจึงจำเป็นต้องรักษาชื่อเสียงของตนไว้ ซึ่งรัฐได้บัญญัติกฎหมายขึ้นไว้เพื่อคุ้มครองป้องกันรักษาชื่อเสียงของบุคคลนั้น ทั้งในทางอาญาและในทางแพ่ง

เหตุที่รัฐต้องกำหนดบทบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกัน และรักษาชื่อเสียงของบุคคลนั้น เพื่อเป็นการป้องกันคือทำให้ผู้กระทำความผิดหลายจำไม่กล้ากระทำความผิดอีก หรือเป็นเยี่ยงอย่างให้ผู้ที่จะกระทำความผิดกลัวไม่กล้ากระทำ รวมไปถึงการแก้ไขเยียวยาความเสียหายของใจทุกให้ดีขึ้น

2.7.1. แนวคิดในการกำหนดโทษ

การลงโทษ หมายถึง การก่อให้เกิดความทุกข์ทรมาน หรือความเจ็บปวดต่อบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย และเป็นการกระทำโดยรัฐ

วัตถุประสงค์ของการลงโทษ มักจะอ้างกันว่าเพื่อคุ้มครองสังคมมากกว่าเพื่อเหตุอื่น แต่ปัญหาที่จะต้องพิจารณาคือ การลงโทษอย่างไรจึงจะได้ผลเป็นการคุ้มครองสังคม

ที่ดีที่สุด เพราะการลงโทษทำให้เกิดผลได้ต่างกันหลายประการ แล้วแต่วิธีการที่จะลงโทษ เพื่อให้เกิดผลอย่างไร ที่สำคัญคือ⁴⁰

(1) การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน วัตถุประสงค์ในการลงโทษนี้ ตรงกับความรู้สึกของประชาชน โดยไม่ได้มองถึงประโยชน์ในอนาคต ในทางป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำอีก ดังนั้นในการพิจารณาในทางทฤษฎีจะเห็นว่าวัตถุประสงค์ในการทดแทนไม่ควรใช้เป็นหลักในการลงโทษก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้ววัตถุประสงค์ในการทดแทนนี้ยังมีอิทธิพลอยู่

(2) การลงโทษเป็นการข่มขู่ เพื่อเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่า เมื่อกระทำผิดต้องได้รับโทษจะได้เกรงกลัว ไม่กล้ากระทำผิด และเพื่อให้มีผลแก่ตัวผู้กระทำผิดเองให้เกิดความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำผิดซ้ำอีก ทฤษฎีนี้จึงมีลักษณะมองไปในอนาคต

(3) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข มีความมุ่งหมายเป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลที่ได้กระทำผิดมาแล้วกลับกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก จึงเน้นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงแนวความประพฤติของบุคคลให้ดีขึ้น

(4) การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดอีก มุ่งป้องกันการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกโดยทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำผิดได้ ได้แก่ การประหารชีวิต การควบคุมตัว โดยไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขตัวผู้กระทำผิดให้ดีขึ้น

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษในแต่ละทฤษฎีย่อมแตกต่างกันออกไป การเลือกใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพียงทฤษฎีเดียวย่อมจะไม่ได้รับผลที่น่าพอใจ ดังนั้นจึงต้องการพิจารณาการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้การบังคับใช้บทลงโทษมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรัฐในการกำหนดโทษทางอาญา⁴¹ คือการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมความสมบูรณ์พูนสุขของเอกชน การส่งเสริมความสมบูรณ์พูนสุขของส่วนรวม และการส่งเสริมศีลธรรม

⁴⁰ อุททิศ แสสนโกติก , กฎหมายอาญาภาค1 (กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ ,2525) ,หน้า 19.

⁴¹ สุวรรณ สุวรรณเดโช, กฎหมายปกครองและบริหารราชการไทย (กรุงเทพฯ:อมรรการพิมพ์ ,2520) ,หน้า 23 – 24.

แม้ว่ารัฐจะมีอำนาจในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ตามความชอบธรรม⁴² ในหลักความยุติธรรม ซึ่งโทษจะต้องได้สัดส่วนพอเหมาะกับความผิดและให้สมกับการที่ได้กระทำไปนั้น หลักการป้องกันสังคม โดยมุ่งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอีก และหลักผลสมที่เอาสองแนวความคิดมาผสมกัน โดยจะมีการลงโทษเพียงไม่เกินกว่าความจำเป็นและไม่เกินแก่ความยุติธรรม แต่รัฐไม่อาจลงโทษผู้กระทำความผิดได้ตามอำเภอใจการลงโทษจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้คือ

- (1) โทษจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
- (2) ในความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษขั้นสูงไว้ รัฐจะลงโทษผู้กระทำความผิดเกินกว่านั้นไม่ได้ เว้นแต่จะมีเหตุเพิ่มโทษตามกฎหมาย
- (3) ในความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ รัฐจะลงโทษผู้กระทำความผิดต่ำกว่านั้นไม่ได้ เว้นแต่จะมีเหตุเพิ่มโทษตามกฎหมาย
- (4) ในความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ รัฐมีอำนาจลงโทษได้ตามที่เห็นสมควรในระหว่างโทษขั้นต่ำและขั้นสูงนั้น

2.7.2 การกำหนดโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาทในกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกันประโยชน์ของสังคม การกระทำความผิดอาญาถือว่าเป็นการกระทำอันกระทบกระเทือนต่อสังคม รัฐจึงมีอำนาจลงโทษต่อการกระทำความผิดอาญา โดยในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” และในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ได้บัญญัติโทษไว้ 5 ประการ คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

ในส่วนของ การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ได้บัญญัติโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ที่ว่า “...ผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกิน สองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁴² สุโขทัยธรรมมาธิราชฯ ,มหาวิทยาลัย , เอกสารการสอนของวิชากฎหมายอาญา 1 (กรุงเทพฯ: วิคตอรีเฟาเวอร์พอยท์ ,2521), หน้า 361 –362.

จากบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษจำคุกหรือโทษปรับ โดยกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้ไม่เกินหนึ่งปี และกำหนดโทษปรับไว้ไม่เกินสองหมื่นบาท ซึ่งเป็นการกำหนดโทษขั้นสูงไว้ทั้งโทษจำคุก และโทษปรับ โดยไม่ได้มีการกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ ทั้งนี้จึงเป็นการให้ศาลใช้ดุลพินิจประกอบการพิจารณาลงโทษดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1101/2530 จำเลยทำหนังสือ ซึ่งจำเลยรู้ดีอยู่แล้วว่าไม่มีมูลความจริงส่งไปยังกรรมการตุลาการทุกคน กล่าวหาว่าโจทก์ซึ่งเป็นกรรมการตุลาการคนหนึ่ง มีคดีกับจำเลย และโจทก์ใช้อิทธิพลในฐานะที่เป็นกรรมการตุลาการทำให้ผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีเกิดความกลัวไม่ให้ความเป็นธรรมแก่จำเลย อันทำให้โจทก์เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง จำเลยไม่อาจแก้ตัวได้ว่า เป็นการกระทำเพื่อป้องกันผลประโยชน์อันชอบธรรมของตน เพราะเจตนาของจำเลยสอดคล้องชัดว่า มุ่งประสงค์จะใส่ความทำลายชื่อเสียงโจทก์ เพื่อให้ผู้ไม่ทราบความจริงเกิดเข้าใจผิดดูหมิ่นเกลียดชังโจทก์ จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ศาลพิพากษาจำคุก 6 เดือน ปรับ 2,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6031/2531 โจทก์เป็นภรรยาของนายดำรงซึ่งเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปไตย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงานถึงแก่กรรมโดยอุบัติเหตุกรรม จำเลยที่ 1 (นายสมัคร) ได้เขียนข่าวลงในบทความมุมน้ำเงินหนังสือพิมพ์เดลิเมล์เรอร์ โดยจำเลยที่ 2 (นายเอกศิลป์) ในฐานะบรรณาธิการได้พิมพ์และโฆษณา ซึ่งเป็นการร่วมกระทำโดยเจตนาหมิ่นประมาทใส่ความพรรคประชาธิปไตย และนายดำรงผู้ตาย เป็นเหตุให้โจทก์ซึ่งเป็นคู่สมรส ตลอดจนบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นและถูกเกลียดชัง จำเลยมีความผิดฐานหมิ่นประมาท ศาลพิพากษาจำคุกคนละ 6 เดือน ปรับคนละ 4,000 บาท โดยโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้เป็นเวลา 2 ปี พร้อมกันนั้น ได้ให้จำเลยทั้งสองลงโฆษณาคำพิพากษาทั้งหมดในหนังสือพิมพ์เดลิเมล์เรอร์ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หรือหนังสือพิมพ์มติชนฉบับใดฉบับหนึ่งเป็นเวลาฉบับละ 7 วัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1034/2533 คำกล่าวของจำเลยที่ว่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นสาววัดกำนันชอบพาตำรวจมาจับชาวบ้าน และหากินกับตำรวจนั้น ผู้ที่ได้ยินได้ฟังยอมเข้าใจความหมายไปในทางที่ว่า ผู้เสียหายหาเหตุพาตำรวจมาจับชาวบ้าน และตำรวจเรียกร้องเอาเงินทอง หรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อแลกเปลี่ยน หรือตอบแทนกับการที่จะไม่ถูกดำเนินคดีในฐานความผิดที่ถูกจับกุมอันเป็นเรื่องตำรวจรับสินบนแล้วแบ่งเงินทอง หรือผลประโยชน์ที่ได้รับมาให้แก่ผู้เสียหาย ผู้เสียหายจึงได้ชื่อว่าหากินกับตำรวจ และเป็นการ

ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ คำกล่าวของจำเลยดังกล่าวย่อมจะทำให้ผู้เสียหายเสียหาย ชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง จำเลยจึงมีความผิดฐานหมิ่นประมาท ศาลพิพากษา ให้ลงโทษปรับด้วย 2,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 79/2537 จำเลยซึ่งเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนทำหนังสือส่งธนาคารระงับการจ่ายเงินเดือนให้โจทก์ร่วมซึ่งเป็นอาจารย์ใหญ่ และนำไปมอบให้แก่ธนาคาร พ. ผู้ช่วยสมุหบัญชีรับหนังสือแล้วได้ถามจำเลยว่ามีเรื่องอะไรหรือ จำเลยตอบว่า “ยักยอก ตามตัวไม่พบ” คำพูดดังกล่าวมีความหมายให้ พ. เข้าใจว่าโจทก์ร่วมยักยอกเงินของโรงเรียนหนีไป จึงเป็นการใส่ความโจทก์ร่วมโดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์ร่วมเสียหาย ชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง จึงเป็นถ้อยคำหมิ่นประมาทโจทก์ร่วม ศาลฎีกาพิพากษา จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ให้ลงโทษปรับ 1,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2155/2539 การเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ที่จำเลยที่ 1 เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้ลงโฆษณา โดยยืนยันข้อเท็จจริงในทำนองว่า โจทก์เกี่ยวข้องพันกับการค้าเฮโรอีน และโจทก์ถูกระงับวีซ่า หรือห้ามเข้าประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย ซึ่งไม่เป็นความจริง มิใช่เพื่อป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนแต่อย่างใด เนื่องจากโจทก์มิได้กระทำการใดๆ ต่อจำเลยที่ 1 ก่อน เมื่อจำเลยที่ 1 เสนอข่าวยืนยันข้อเท็จจริงซึ่งไม่เป็นความจริง จึงมิใช่การดิ้นพ้อด้วยความเป็นธรรมอันเป็นวิสัยที่จำเลยที่ 1 ในฐานะประชาชนมีสิทธิทำได้ โดยต้องไม่กระทบกระเทือนสิทธิตามกฎหมายของผู้อื่น แต่ข้อความที่หนังสือพิมพ์ที่จำเลยที่ 1 เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้ลงโฆษณาการเสนอข่าวนั้น เป็นการเสนอข่าวโดยมุ่งหวังเพื่อทำลายชื่อเสียงของโจทก์ ซึ่งสอดแสดงเจตนาอันไม่สุจริต เนื่องจากได้เสนอข่าวติดต่อกันหลายวันหลายฉบับ จำเลยที่ 1 จึงไม่ได้รับการยกเว้นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329(1) ศาลพิพากษาจำคุก 1 ปี 8 เดือน ปรับ 15,000 บาท รอการลงโทษไว้ 2 ปี กับให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมดในหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ฉบับ คือ ผู้จัดการรายวัน ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน ด้วยเนื้อที่ 1 ใน 2 ของหน้าหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ติดต่อกัน 5 วัน โดยให้จำเลยที่ 1 เป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3992/2539 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ 1 เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน จำเลยทั้งสองได้ร่วมกันใส่ความหมิ่นประมาท นายโกศิน พลกุล ผู้เสียหาย โดยจำเลยที่ 2 ให้สัมภาษณ์ และจำเลยที่ 1 ได้กระทำการโฆษณาด้วยตัวอักษรให้ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน “มติชน” โดยพาดหัวข่าวว่า “แฉแก๊ง 4

พ.อ. – 3 ดร. ทำพรรคบีกิจัวฟัง” นอกจากนี้จำเลยที่ 2 ยังให้สัมภาษณ์ และจำเลยที่ 1 ได้ลงโฆษณารายละเอียดข่าวว่า “ขณะนี้ เกิดกลุ่มอิทธิพลในพรรค 3 กลุ่ม .....กลุ่มสองเป็นกลุ่ม 3 ดอกเตอร์ ประกอบด้วยนายโกคิน พลกุล นายปรีชา พงมีไกรเลิศ นายโกเมศ ขวัญเมือง .... กลุ่มอิทธิพลนี้ได้ปลอมลายเซ็นหัวหน้าพรรคในการเบิกเงินพรรค และใช้ลายเซ็นปลอมในการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญๆ...” การกระทำของจำเลยทั้งสองน่าจะทำให้ผู้เสียหายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น และถูกเกลียดชัง จากบุคคลทั่วไป จึงมีความผิดฐานหมิ่นประมาท ศาลพิพากษาให้จำคุกจำเลยที่ 1 เป็นเวลา 1ปี ปรับ 2,000 บาท และจำเลยที่ 2 จำคุก 6 เดือน ปรับ 1,000 บาท โดยโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี

จากตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา จะเห็นได้ว่าแม้บทบัญญัติของกฎหมายจะกำหนดโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ทั้งจำคุก และปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับแต่ในทางปฏิบัติก็ยังคงเป็นดุลยพินิจของศาลที่จะพิพากษาลงโทษให้เป็นไปตามพฤติการณ์ โดยเฉพาะโทษจำคุกกำหนดให้เป็นการรอการลงโทษไว้ และสำหรับโทษปรับ กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะโทษชั้นสูง โดยไม่มีการกำหนดโทษชั้นต่ำ ทำให้พบได้ว่าโทษส่วนใหญ่ค่าปรับเป็นจำนวนน้อยไม่เหมาะสมกับความเสียหายของผู้เสียหายที่ได้รับ โดยเฉพาะบุคคลผู้ที่มีชื่อเสียงทั้งหลายที่จะต้องเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังจากการใส่ความนั้น โดยทั่วไปผู้กระทำความผิดมักจะเป็นผู้ที่มีฐานะดี ทำให้ไม่เดือดร้อนจากค่าปรับดังกล่าว และอาจจะกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกได้ ผู้เสียหายก็ต้องเดือดร้อนรำคาญไม่มีที่สิ้นสุด และความเสียหายก็ย่อมจะเกิดขึ้นเรื่อยๆไป

นอกจากนี้ในการพิจารณาคดีอาญา เมื่อศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานแล้วเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดและต้องรับผิดทางอาญา ศาลอาจเห็นสมควรเปิดโอกาสให้ผู้นั้นมีโอกาสกลับตัวเป็นคนดี โดยให้อยู่ในเงื่อนไขคุมประพฤติภายในกำหนดเวลาใดเวลาหนึ่ง แทนการรับโทษจำคุกซึ่งศาลจะต้องกำหนดหรือลงโทษในคดีนั้น วิธีการนี้ประมวลกฎหมายอาญามีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในมาตรา 56-58 ซึ่งเรียกว่า การรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษ⁴³

ด้วยเหตุที่ว่า การจำคุกสำหรับผู้ไม่เคยต้องโทษ และเป็นการจำคุกกระยะสั้นจะเป็นผลร้ายอย่างยิ่งแก่ผู้กระทำความผิดที่ยังพอจะแก้ไขได้ ศาลเห็นว่าการลงโทษจำคุกจะทำให้

⁴³ นรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคหนึ่ง ว่าด้วย โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 79 .

ครอบครัวของผู้กระทำความผิดถูกกระทบกระเทือนไปด้วย ซึ่งในความประสงค์ของการลงโทษจำคุก นอกจากจะเป็นการลงโทษจากความผิดของผู้กระทำแล้ว ยังประสงค์ให้มีเวลาในการแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำผิดด้วย แต่การหลีกเลี่ยงโทษจำคุกตามมาตรา 56 ก็เป็นความประสงค์ของกฎหมายที่จะไม่ให้ผู้กระทำความผิด ที่ยังไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ต้องรับผลร้ายจากโทษจำคุก เพื่อเปิดโอกาสให้กลับตัวได้ เนื่องจากความผิดที่กระทำลงไปไม่ร้ายแรง การรอการลงโทษเป็นวิธีการหนึ่งที่เข้ามาทดแทนการลงโทษจำคุก สำหรับผู้กระทำความผิดเล็กน้อยเพียงค่าสินไหมทดแทนก็เป็นการเพียงพอให้สำนึกในความผิดแล้ว หรือผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีประวัติดีเด่นมาก่อน หรืออายุยังน้อยต้องให้ออกาสกลับตัวมิให้เสียอนาคตเพราะต้องโทษจำคุก

แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดอาจเกิดขึ้นได้หลายลักษณะ และในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น วิธีการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น ตลอดจนการรอการกำหนดโทษ หรือการรอการลงโทษ จึงจำเป็นซึ่งจะทำให้ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษจำคุก แต่การกำหนดมาตรการดังกล่าว ศาลจะต้องคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดกับผู้เสียหายด้วย โดยศาลต้องพิจารณาว่าได้มีการชดเชยค่าเสียหายจนพอสมควรแล้ว และควรมีมาตรการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกอยู่เสมอว่าตนกำลังได้รับผลจากการกระทำความผิด นอกจากนี้ มาตรการดังกล่าวยังสามารถป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสไปกระทำความผิดได้อีก

2.7.3 การแก้ไขเยียวยาในความผิดฐานหมิ่นประมาท

แม้ว่ากฎหมายจะลงโทษผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว ยังคำนึงถึงวิธีการแก้ไขความเสียหายในข้อเท็จจริงที่ทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือ ถูกเกลียดชัง โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 332 กำหนดให้ศาลมีอำนาจใช้วิธีการพิเศษ โดยบัญญัติว่า “ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่า จำเลยมีความผิด ศาลอาจสั่ง

- (1) ให้ยึดถือและทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท
- (2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยจำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา”

มาตรานี้ให้อำนาจแก่ศาลที่จะใช้วิธีการพิเศษ เพื่อป้องกันมิให้ความผิดฐานหมิ่นประมาทที่เกิดขึ้นแล้วนั้น ทำให้ผู้เสียหายต้องเสียชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังต่อไปอีก จึงให้ยึดวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาททำลายเสีย เพื่อจะได้ไม่มีการเก็บวัตถุ หรือส่วนของวัตถุต่อไป เพราะถ้าปล่อยทิ้งไว้ภายหลังมีคนนำวัตถุนั้นมาอ่าน ก็อาจทำให้ผู้เสียหาย เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังได้ ดังตัวอย่าง

คำพิพากษาฎีกาที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น ให้มีการโฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ ก็เพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอกที่ได้ทราบการใส่ความอันเป็นหมิ่นประมาทได้ทราบคำพิพากษาจะได้ไม่เข้าใจผิดต่อไป⁴⁴

จากการศึกษาที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการกระทำผิดฐานหมิ่นประมาทสามารถกระทำได้ง่าย แต่ในทางความเสียหายแล้วจะเห็นว่ามีความเสียหายมากโดยเฉพาะในเรื่องของชื่อเสียง ความเคารพนับถือ เกียรติยศ ซึ่งในสังคมไทยถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ผู้ที่ถูกใส่ความจะได้รับความทุกข์ทางจิตใจ โดยในทางกฎหมายได้บัญญัติวิธีการแก้ไขความเสียหายไว้ใน มาตรา 332 แต่ถึงอย่างไรการบรรเทาผลร้ายตามกฎหมายก็ยังไม่อาจทำให้ชื่อเสียงของผู้เสียหายที่ใช้เวลาสั่งสมมานานกลับคืนได้ในทันที การเยียวยาต้องใช้เวลา นอกจากนี้ในทางกฎหมายแห่งถือว่าเป็นการละเมิดต่อผู้เสียหายอันเป็นการก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายต่อผู้กระทำการหมิ่นประมาทนั้นได้ แต่ก็มีข้อจำกัดเฉพาะในเรื่องของการถูกหมิ่นประมาทในเรื่องที่ไม่จริง แต่หากเป็นเรื่องจริงก็ไม่ใช่เหตุที่จะเรียกร้องค่าเสียหายได้ ในทางกฎหมายอาญาได้มีบทบัญญัติในเรื่องโทษที่จะลงกับผู้กระทำผิด แต่กรณีนี้ศาลพิจารณาว่าผู้กระทำผิดมีเหตุอันควรลดโทษ หรือรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษ อันทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อสภาพบังคับ จึงควรมีมาตรการเสริมที่เหมาะสมมาบังคับหรือใช้ประกอบการลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ในต่างประเทศมีสภาพบังคับและขอบเขตความรับผิดชอบตลอดจนมาตรการและวิธีการแก้ไขในเรื่องความเสียหายจากการหมิ่นประมาทอย่างไร จะได้ทำการศึกษาเพื่อนำมาเปรียบเทียบต่อไป

⁴⁴ หยุด แสงอุทัย , กฎหมายอาญา ภาค 2 – 3 , หน้า 423.